

25 juni 2020

Auteur: Petra Klapwijk

Onderzoek: Ingaan nieuwe donorwet

HET NIEUWE
DONORREGISTER

**WAT BETEKENT
DAT VOOR MIJ?**

Samenvatting: Ingaan nieuwe donorwet

Meeste niet-geregistreerden bespreken orgaandonatie niet met familieleden

Zes op de tien mensen die niet staan geregistreerd in het Donorregister, bespreken hun wensen voor orgaandonatie niet met familieleden. Dat blijkt uit onderzoek van het EenVandaag Opiniepanel. Dit kan potentiële donoren kosten onder de nieuwe donorwet.

Met de nieuwe wet lijkt het duidelijk: iedereen is vanaf 1 juli in principe orgaandonor. Maar de rol van nabestaanden blijft groot. Als die alsnog 'nee' zeggen, mag een arts niet doorzetten. Daarom is het belangrijk om je wens, wel of niet doneren, vast te leggen in het Donorregister. En je naasten te informeren over je keuze. Maar juist mensen die hun keuze niet registreren, blijken hun voorkeuren voor zich te houden (57 procent), terwijl ze vaak wél willen doneren. De deelnemers die wel staan ingeschreven bij het Donorregister praten hier makkelijker over: 82 procent heeft de kwestie met hun familie besproken.

Te beladen onderwerp

Volgens het CBS hebben bijna 7 miljoen Nederlanders boven de 18 jaar hun keuze nog niet geregistreerd. Vaak twijfelen ze nog over hun keuze (23 procent) en vinden ze het een moeilijke beslissing waar ze liever niet over nadenken (19 procent), zo blijkt uit het onderzoek van EenVandaag. Ze vinden het onderwerp te moeilijk en te beladen om er met hun familie over te praten. "De (klein)kinderen reageren ongemakkelijk wanneer ik probeer aan te snijden dat ik het eeuwige leven niet heb. Dus dan wacht ik maar weer", schrijft een deelnemer.

Voor mannen en 75-plussers vinden het ongemakkelijk om over orgaandonatie te spreken. Dat geldt ook voor alleenstaanden, die geen partner hebben om mee te praten. De drempel om met een verder familielid te praten blijkt toch een stuk hoger: "Als man alleen ga ik daar, als ik één van mijn broers of vader aan de lijn heb, niet over praten."

Potentiële donoren

Hoewel ze het niet delen, weten de meeste niet-geregistreerden wel wat ze willen na hun overlijden. Vier op de tien (40 procent) wil zijn organen wel doneren. Een kwart (27 procent) wil dat niet. Wanneer zij deze wensen duidelijk kenbaar zouden maken, ontstaan er voor nabestaanden en artsen minder vaak ongemakkelijke situaties aan iemands sterfbed. En zou een stuk duidelijker zijn wie een potentiële donor is.

Een derde (33 procent) van de niet-geregistreerden weet het echt niet. Voor hen kan de voorlichtingscampagne, die nu stilligt vanwege corona, maar in september weer verder gaat, belangrijk zijn.

Twijfel en angst

De redenen om geen keuze vast te leggen in het Donorregister zijn heel divers. Naast twijfel is er ook angst. Mensen vinden het onduidelijk wat er met hun organen gebeurt (13 procent), of zijn bang dat de artsen hen eerder opgeven (13 procent). "Artsen hebben er belang bij dat er organen beschikbaar komen", zegt iemand. "Ik heb dit meegemaakt met een familielid", zegt een ander. "Haar kinderen spraken niet goed Nederlands en toen zijn er organen uit haar lichaam gehaald."

Voor veel deelnemers is weerstand tegen de nieuwe donorwet een reden om zich niet te registreren. Zij vinden het niet kunnen dat de overheid een keuze voor je maakt. "Ik ben tegen de bemoeienis van onze regering. Het is mijn lijf en daar heeft niemand wat mee te maken." Andere redenen zijn meer praktisch: 'Ik heb het uitgesteld' (24 procent), 'ik word automatisch donor in het nieuwe systeem en dat vind ik prima' (21 procent), of 'ik heb liever dat mijn nabestaanden beslissen' (15 procent). Veel ouderen denken dat hun organen na een lang leven niet meer geschikt zijn voor transplantatie (7 procent).

Meerderheid voor nieuwe donorwet

Draagvlak nieuwe donorwet gestegen

EenVandaag peilt het draagvlak voor de nieuwe donorwet sinds deze in 2016 met een nipte meerderheid in de Tweede Kamer werd aangenomen. In 2016 waren ook de panelleden behoorlijk verdeeld: 52 procent was toen voor en 41 procent tegen. De afgelopen jaren steeg het draagvlak langzaam.

Nu, een week voor het ingaan van de nieuwe wet, is 57 procent voorstander en 32 procent tegen. Mensen die hun organen willen doneren zijn massaal voor. Degenen die dat niet willen zijn vooral tegen, en hadden liever gezien dat het oude systeem, waarin je alleen donor bent als je die keuze zelf in het Donorregister vastlegt, was gebleven.

Orgaandonatie of niet?

Zes van de tien wil organen doneren

Deze vraag is gesteld aan alle deelnemers aan het onderzoek, ongeacht of ze geregistreerd staan bij het Donorregister of niet.

Wil je na je dood één of meerdere organen of weefsels beschikbaar stellen voor transplantatie?

Ja: 58%

Nee: 31%

Weet ik niet: 11%

De volgende vraag is gesteld aan de deelnemers die geregistreerd staan in het Donorregister

Er zijn vier keuzemogelijkheden op het donorregistratieformulier. Welke heb je ingevuld?

Ik geef toestemming: ik stel mijn organen na overlijden beschikbaar voor transplantatie: 59%

Mijn partner of familie beslist of mijn organen beschikbaar zijn voor transplantatie: 7%

Een door mij gekozen persoon beslist of mijn organen beschikbaar zijn voor transplantatie: 1%

Ik geef geen toestemming: mijn organen zijn na mijn overlijden NIET beschikbaar voor transplantatie: 32%

Weet niet / geen mening: 1%

Aan de deelnemers die niet geregistreerd staan in het Donorregister werd de volgende vraag voorgelegd:

Waarom heb jij je keuze niet geregistreerd in het Donorregister? Je kunt meerdere antwoorden geven als dat van toepassing is.

In het artikel op de volgende pagina staan de antwoorden.

Waarom registreren mensen zich niet?

Helpt Nederlanders nog niet geregistreerd in Donorregister: 7 redenen

De nieuwe donorwet in gaat op 1 juli in. Wie niet laat vastleggen bij het Donorregister of hij of zij organen wil doneren of niet, wordt straks automatisch orgaandonor. Toch heeft bijna de helft van de Nederlanders zijn keuze nog niet geregistreerd blijkt uit CBS cijfers. EenVandaag peilde waarom mensen geen keuze maken. Lees hier de 7 belangrijkste redenen.

1. Uitstellen, geen tijd

Een kwart (24%) heeft de keuze simpelweg uitgesteld. Zij willen er wel tijd voor maken, maar het komt er niet van. Sommigen hebben zich wel voorgenomen om zich voor 1 juli te registreren. "Ik was het eigenlijk vergeten. Je hoort er niet zoveel over. Ik ga het nog snel doen deze week", zegt een deelnemer.

2. Twijfel over keuze

Veel mensen twijfelen nog over hun keuze (23%), of weten nog niet of ze hun organen ter beschikking willen stellen (21%). Voor hen is het belangrijk dat de voorlichtingscampagne die door de coronacrisis is opgeschort in het najaar weer verder gaat.

3. Te moeilijke beslissing

Eén op de zes (19%) vindt het een hele moeilijke beslissing waar ze liever niet over nadenken. "Ik durf niet zo goed bij mijn eigen dood stil te staan", zegt een ondervraagde. Eén op de zeven (15%) wil de keuze daarom niet zelf maken en heeft liever dat hun nabestaanden beslissen.

4. Angst voor wat artsen doen

Ook spelen onzekerheid en angst een rol: wat maken artsen eigenlijk voor keuzes bij orgaandonatie? Mensen vinden het onduidelijk wat er precies met de organen gebeurt en wanneer (13%). Of ze zijn ten onrechte bang dat artsen hen eerder opgeven wanneer zij geregistreerd zijn als donor (13%). Iemand schrijft: "Ik ben bang dat je nog niet helemaal dood bent als ze wat uit je lichaam halen". Een ander: "Artsen hebben er belang bij dat er organen beschikbaar komen."

5. Weerstand tegen nieuwe wet

Voor veel deelnemers is weerstand tegen de nieuwe donorwet een reden om zich niet te registreren. Zij vinden het niet kunnen dat de overheid een keuze voor je maakt. "Ik ben tegen deze bemoeienis van onze regering. Het is mijn lijf en daar heeft niemand wat mee te maken." Voor sommigen is de nieuwe wet zelfs een reden om zich uit te schrijven: "Ik was sinds 1970 orgaandonor. Maar nu heb ik me uitgeschreven."

6. Geen bezwaar

Een deel van de ondervraagden heeft een simpele praktische reden om zich niet in te schrijven bij het Donorregister. Eén op de vijf (21%) wil best zijn organen doneren en vindt het wel makkelijk om gewoon te wachten tot ze automatisch met 'geen bezwaar' in het Donorregister komen: "Ik heb geen bezwaar. Nou, dan hoef ik lekker niets te doen."

7. Organen ongeschikt en andere misverstanden

Met name ouderen denken dat hun organen na een lang leven niet meer geschikt zijn voor transplantatie (7%). Dit hoeft in de praktijk niet zo te zijn. Een oudere schrijft: "Ik ben bijna 80 jaar maar wel kerngezond. Toch heb ik het idee dat mijn organen niet meer geschikt zijn op mijn leeftijd." Een kleine groep wil zijn organen niet ter beschikking stellen en denkt ten onrechte dat dat ook niet gebeurt als ze zich registreren (8%). "Dan is het automatisch een 'nee', toch?", vraagt iemand zich af. Dat werkt inderdaad zo onder de oude wet, maar onder de nieuwe wet krijgen ze toch het etiket 'geen bezwaar'.

Nieuwe donorwet

Verandering is duidelijk

De volgende vragen zijn gesteld aan alle deelnemers aan het onderzoek.

Op 1 juli gaat de nieuwe donorwet in. Wat is volgens jou de belangrijkste verandering in de nieuwe donorwet?

Iedereen wordt in principe donor tenzij je in het Donorregister vastlegt dat je hiervoor geen toestemming geeft: 84%

Je wordt alleen donor als je zelf in het Donorregister vastlegt dat je organen wilt afstaan: 5%

Ik weet niet wat de belangrijkste verandering is: 7%

Geen antwoord: 4%

Verandering

Nu, onder de oude donorwet, ben je alleen donor als je zelf in het Donorregister hebt vastgelegd dat je je organen wilt afstaan. Anders ben je geen donor.

Met de nieuwe donorwet verandert dat: iedereen wordt in principe donor, tenzij je in het Donorregister vastlegt dat je hiervoor geen toestemming geeft. Hiervoor krijgt iedereen een oproep thuis met de vraag om te laten vastleggen of je wel of geen donor wil zijn. Als iemand na herhaalde oproepen niets laat registreren wordt deze persoon geregistreerd als iemand die 'geen bezwaar' heeft om orgaandonor te zijn. Tenzij een nabestaande aangeeft dat deze persoon dat echt niet gewild zou hebben.

De registratie kun je op ieder moment wijzigen.

Sommigen zien dit als oplossing om wachtlijsten terug te dringen. Anderen twijfelen of dit wel meer donoren oplevert, of vinden het oude donorsysteem beter.

Ben je voor of tegen deze nieuwe donorwet?

Voor: 57%

Tegen: 32%

Weet niet: 11%

'Mensen die hun organen willen doneren moeten voorrang krijgen als zij zelf een donororgaan nodig hebben.'

Eens: 40%

Oneens: 42%

Weet niet: 18%

Bespreken met familie en vrienden

Weten je naasten wat jouw keuze is?

Heb jij met je familie of naaste(n) besproken wat jouw wens is na jouw dood: of je je organen wilt doneren of niet?

Ja: 71%

Nee (nog) niet: 25%

Dat weet ik niet: 2%

Geen antwoord: 2%

-Van de mensen die wel in het Donorregister staan heeft 82% dit wel besproken en 15% niet.

-Van de mensen die nog niet in het Donorregister staan heeft 35% dit wel besproken en 57% niet.

Vind / vond je het moeilijk om met je familie of naaste(n) te bespreken wat er na jouw dood met je organen moet gebeuren of niet?

Moeilijk: 9%

Niet zo moeilijk: 79%

Weet niet: 12%

Campagne uitgesteld door corona

De nieuwe donorwet gaat zoals gepland op 1 juli in. Maar door de coronacrisis krijgen mensen wel meer tijd om hun keuze vast te leggen in het Donorregister (tot zomer 2021). Minister Van Rijn (Medische Zorg) wil mensen in coronatijd niet belasten met de belangrijke keuze over orgaandonatie. De voorlichtingscampagne om mensen te informeren is nu tijdelijk stopgezet. Deze gaat vanaf september weer verder wanneer er brieven uitgestuurd worden om mensen op te roepen om een keuze te maken.

Met welke van de onderstaande uitspraken ben je het het meest eens:

'Het is goed dat de voorlichtingscampagne is opgeschort vanwege corona.': 38%

'Ik had liever nu al meer voorlichting en informatie willen hebben: 32%

Weet niet: 30%

EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

Het onderzoek is gehouden van 19 tot 25 juni 2020. Aan het onderzoek deden 24.955 leden van het EenVandaag Opiniepanel mee. De resultaten zijn na weging representatief voor zes variabelen, namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, burgerlijke staat, spreiding over het land en politieke voorkeur gemeten naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2017.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Petra Klapwijk:
petra.klapwijk@eenvandaag.nl

Over het EenVandaag Opiniepanel

Het EenVandaag Opiniepanel bestaat uit 70.000 mensen. Zij beantwoorden vragenlijsten op basis van een online onderzoek. Panelleden krijgen ongeveer één keer per week een uitnodiging om aan een peiling mee te doen.

